

LEIKANGER-METEORITTEN

Ifølge Aftenposten (12.10.78) har meteorsteinen som ble funnet av en fjellvandrer ved foten av Myrdalsbrøen i Leikanger i sommer sannsynligvis falt ned i 1940-årene.

"Stenen som ble oppdaget 22. juli av Knut Eldholm under en fottur i ca. 1400 meters høyde på et svaberg foran bre-isen, hvor den formelig lå og lyste mot hvit bakgrunn. Finneren fikk mistanke om at det kunne dreie seg om en meteoritt og tok den med seg. Mistanken ble senere bekreftet.

Førstekonservator Johannes Dons ved Geologisk Museum sier til Aftenposten at det viser seg å være en såkalt sten-meteoritt, brunsort og forholdsvis glatt utenpå og lys inni. Stenen veier halvannen kilo, og den lå på et sted hvor det tidligere var is og sne året rundt. Det er ikke ofte noen kommer over meteorstener. Det blir ikke funnet flere enn gjennomsnittlig 20 stykker i året i hele verden. Leikanger-stenen rommer enkelte mineraler som ikke finnes på jorden, bl.a. troilitt, en jern- og svovelforbindelse.

Isbreene bringer gjerne meteoritter for en dag. I Antarktis er en japansk forskergruppe idag i ferd med å lete etter slike stener, opplyser Dons. Man regner med at meteorittene er 4.600 millioner år gamle, omtrent like gamle som jorden. De har svevet rundt i verdensrommet siden jorden ble dannet. Teorien om at de kan stamme fra en urklode er forskerne visstnok gått bort fra.

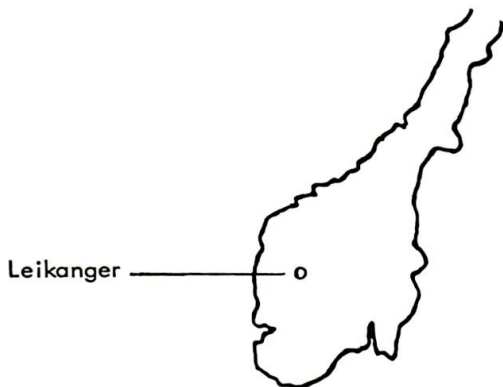
- Det later til å være stor nysgjerrighet overfor meteoritter idag. Det hender at Geologisk Museum får tilsendt tre eksemplarer av meteoritt-lignende gjenstander daglig. Førstekonservator Johannes Dons mener han har fått ihende omkring 2.000 forslag siden 1951, men i bare to tilfeller har det vært full klaff.

Nylig fikk han inn en klump fra Gausdal. Nærmere undersøkelser viste at det var slagg fra en jernmine. - Mange blir tydelig skuffet når det blir bragt på det rene at det ikke er meteoritter de har funnet, sier Dons.

Leikanger-stenens finner vil etter alt å dømme få en dusør. Hvor stor den blir, er ennå uvisst. Han vil videre bli belønnet med en god avstøpning av stenen. Det finnes ingen regler for godtgjørelse til finner av slike gjenstander. Publikum har ingen plikt til å overlevere dem til offentlige institusjoner. Men meteoritter er salgsvare. De tilbys fra store mineralfirmaer i Mellom-Europa og USA, og prisene er jevnt over ikke så stive som man forestiller seg.

Den forrige meteoritten som ble funnet her i landet var Grefsheim-meteoritten ved Mjøsa i 1976. Det var en gårdbruker som fant den på Mjøsa-isen mens han kjørte sparkstøtting. Som honorar for funnet fikk mannen en liten del av stenen til deponering, resten kom til Mineralogisk-Geologisk Museum. Museet har nå de fleste norske meteoritter eller deler av dem samlet og utstilt."

Aftenposten

Førstekonservator Dons opplyser forøvrig til NAGS-nytt at den omtalte stenmeteoritten er en såkalt "condritt", d.v.s. at den har kuleformede mønster innvendig. Meteoritten veier 1.513,35 gram og har en egenvekt på 3,42. Man vil nå gjøre diverse mineralundersøkelser for å finne ut den nøyaktige sammensetningen.

Når det gjelder Grefsheim-meteoritten så hadde denne tydelige "fartsstriper", d.v.s. smeltestriper som viser hvilken stilling meteoritten har gått gjennom luften det siste stykket. Leikanger-meteoritten hadde også slike smeltemerker. Disse gikk imidlertid i flere retninger. Dette tyder på at meteoritten har snudd seg etter hver som biter av den har blitt revet av, og de aerodynamiske forholdene har forandret seg tilsvarende mens meteoritten har passert gjennom atmosfæren i glødende tilstand.

Man antar som nevnt at Leikanger-meteoritten falt ned en gang i 40-årene. Det er synd at man ikke kan tidsbestemme dette noe nærmere. I så måte er Grefsheim-meteoritten som falt ned på Mjøsa-isen bedre egnet for visse vitenskaplige undersøkelser. Man er nemlig i Tyskland igang med bl.a. viktige undersøkelser om strålingspåvirkninger på meteoritter, og da er informasjon om falltidspunktet svært viktig.